

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacræ Theologiæ Professoris, Et sanctæ Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtvtibvs,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatvs De Conscientia, De Peccatis, De Legibvs, De Fide, Spe,
Et Charitate

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

6 An subditus contra propriam opinionem possit, & debeat superiori
præcipienti obedire?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

irritationis: qui autem cum probabili opinione operatur nulli se peticulo mortali exponit, ac proinde integrè debito facit.

Ad secundum respondeo, Ecclesiam in aliquibus casibus prohibet uti materia, & forma probabili, relata certa, non tam ob reverentiam sacramenti, quam ob altos fines, tum religionis, tum necessitatis fidelium. Et dato quod in aliquibus ob speciem solùm reverentiam sacramenti sit ita mandatum; non inde mandatum ad omnes casus debet extendi absque manifesta ratione. Ad tertium dico, D. August. loqui in causa necessitatis gravi, tunc in communiter contingentibus. Secundo dico, qui opinionem probabilem certa præponit non incertum, sed certam moraliter certo p̄cipiat.

P V N E T V M VI.

An subditus contra propriam opinionem possit, & debeat superiori p̄cipi obediens.

- 1 Quid sit certum, quid sub controvēsia.
- 2 Licitum tibi est obediens sequendo opinionem probabilem superioris.
- 3 Debet indicare opinionem superioris probabilem esse.
- 4 Communis sententia docet te obligatum esse obediens superiori præcipienti, nam et ius imperat rem, quam probabilitas, seu probabilitus existimus illicitem est, vel esse extra eius iurisdictionem.
- 5 Contrarium videtur satis esse probabile.
- 6 Satisfundam n. 4. additudo.
- 7 Si sub opinione probabili sit superiorum non esse legiūmum, adhuc affirmat Sanchez, ut esse obligatum in supradicto casu obediens.
- 8 Probabilitus est oppositum.

Non est controvēsia, quando daretur opinio probabilis ex parte subdit, quod non teneatis obediens, etiam illi contraria sit probabilitas: tunc enim licitum est ex supradicti amplecti, qua sibi gratior fuerit, & ita norauit in p̄senti Thom. Sanchez, l. 6. in Decalog. cap. 3. num. 7. Sayrus claus regia lib. 1. cap. 12. n. 6. Tortes de inst. disp. 50. dub. 5. q. 9. Ioan Sanchez, disp. 33. num. 28. Petri de Nauarra l. 3. de ref. p. 3. dub. 13. n. 23. fin. Neque obstat superiorum tunc iustitia præcipere, ut tu tencaris obediens, quia non undeque iuste præcipit, sed probabilitas, & proinde tu probabilitas solum obligatus eris obediens, & probabilitas deobligatus. Ex ignorantia enim, & diuitiis opinionum hanc diuitias in operando oritur, ratione cuius datur bellum iustum ex vita parte. Controvēsia ergo solum est, an quando existimus probabilitas rem tibi imperatam illicitem est, positis, & tenetis obediens?

2 Negat te posse in supradicto casu obediens. Adrian. quod l. 2. p. 23. qua ageres contra propriam conscientiam.

Sed haec sententia metit ab omnibus reicitur. Si enim, ut supradictum est, relata propria opinione probabilitas licet tibi amplecti alioquin opinionem probabilem, quare non poteris opinionem probabilem superiori amplecti. Et ita tenet Cordub. q. 13. q. 9. 96. Anton. Perez certam. 10. scholast. n. 115. Valq. disp. 62. cap. 6. Azor. lib. 2. c. 1. quaf. 9. & c. 19. q. 6. Thom. Sanchez lib. 6. in Decal. 3. n. 6. Sa's 1. 2. traſt. 8. disp. unio. foci. 8. n. 76. & constat manifeste ex August. relat. in c. quid culpatur. 23. quaf. 1. ibi. Vir iustus si forte sub rege homo eiā facile regi, militis, & deponit illo iubente bellare, si quod sibi iubetur, vel nō esse contra Dei præceptum certum est, vel non vtrum sit, certum non est. Ecce qua ratione dicit August. posse subditum superiori obediens, quoties illi credo non constat esse contra Dei præceptum. Idemque probari posset argum. c. si virgo. 34. q. 2. ibi: Si virgo nupler nisi ex viro alieno si semper nescia, nunquam ex hoc adultera erit, si autem sciat, ex tunc adultera esse incipit. Ergo scientia de nullitate iuri alterius requiritur, ut non possit illi conformare.

3 Debet tamen, ut possit contra propriam opinionem operari, efformare iudicium practicum de probabilitate opinionis superioris: quia necessariò debet iudicare factum probabilitas, tibi esse licitum hic, & non obediens; alias contra propriam conscientiam regularem actiones procedere: & ita docuit Valq. disp. 62. c. 6. n. 32. & 33. & Azor. lib. 2. c. 17. quaf. 9. Hoc autem iudicium existimat supradicti Doctores non debere subditum desumere, ex eo quod superior sit, & præcipiat: neque enim dignitas præcipientis facit probabilem opinionem eius quod præcipit, quia aut subditus sit ab aliis Doctoribus illud ut probabile habeti, vel superiori doctum, & prudentem esse, qui nisi probabilitas ductus rem ilam non præcipiet: quod semper extimandum est, quotiescumque de iniustitia præcipi non constat consentit Villalobos 1. tom. sum. tract. 2. diff. 11. n. 3. neque dissentit Thom. Sanchez supra n. 6. etiā videtur contrarius.

4 Maior difficultas est, an teneatis obediens, cum tibi superior imperat rem, quam probabilitas, sive probabilitus existi-

tas esse illicitem, vel esse ex his, quae sunt extra eius iurisdictionem? Communis sententia est te obligatum esse obediens: ita Valquez 1. 2. disp. 62. c. 6. cum Corduba l. 3. q. 9. initio. Salas traſt. 8. disp. unio. sect. 8. n. 76. Syluest. verb. conscientia. q. 3. Sayrus l. 1. in claus regia. cap. 12. à n. 2. Anton. Perez certam. o. scholast. n. 115. Thom. Sanchez lib. 6. in Decal. 3. n. 6. Villalobos 1. 1. sum. tract. 1. diff. 11. n. 3. Azor. tom. 1. lib. 2. infit. c. 17. quaf. 9. &

Hanc sententiam probant Doctores communiter. Primum, in supradicto casu potes obediens. Ergo teneris: quia subditus tenet patre, quoties abque peccato id facere potest. Et confirmo. Superior habet ius præcipendi cum factum ex probabilitate moueat. Ergo teneris ei obediens; alias non leuis esset confusio inter superiorum, & subditum, nullaque communitas gubernari posset, si ob probabilitate opinionem subditus excludans efficeret obediens, teneatque superiores nunquam præcipere, nisi euidenti iustitia ducti, eaque inferioribus manifestata: quod videatur esse contra Aug. in cap. quid culpatur. 23. q. 1. Hic tamen rationes efficaces non sunt, & quē enim militant in casu quo subditus probabilitas opinatur non esse obligatum obediens, tunc, inquam, & superior præcipere potest, & ramen ipse non tenet patre neque obinde confusio adueni communiciari, cum quilibet iure proprio statu, & casus non sibi ita frequenter: non enim ita frequenter contingit probabile esse, rem imperatam illicitem esse, vel excedentem superiori iurisdictionem, vt possit subditus ab obediencia exculari. Ratio efficax huius sententiae ea est. Superior eo ipso, quo superior est, ius imperandi habet non solum quā clare sicut licita, & honesta; sed ea quā sub opinione honesta sunt. Qyod constat ex supradicto e. quid culpatur, vbi August. solim expostulat ut possit (superior præcipere), & possit subditus obediens, quod certum non sit rem imperatam esse contra Dei præceptum. Ergo si certum est superiorum in tali casu habere ius imperandi, etiam debet esse certum, obligandum esse subditum, cum haec correlativa sint. Et confirmo. Et si probabile sit coniugi matrimoniū bona fide contrarium iniquidum esse, non tamen videatur probabile de obligatum esse reddere debitum pertinet, alias hinc spoliare possidentem iure acquistum ob probabilem opinionem. Ita videatur dicendum in praesenti. Et si probabile sit rem imperatam illicitem esse, vel excedentem limites rerum, quas superior imperat potest. At si videatur probabile te posse non obediens, si imperet, sicut si probabile tibi esset rem à me possit esse tuum, non ramen ex haec probabilitate me poteris illa spoliare.

5 Verum est haec communis sententia in praxi semper confundenda sit, audeo tamen affirmare, valde probabile esse te obligatum non esse superiori præcipenti obediens, quando opinionem habes probabilem illicitem rem esse imperatam, vel excedentem eius iurisdictionem. Major primum licitum subditum est non patere superiori præcipienti, quando etiā opinio probabilitas non esse obligatum patere, sed quando etiā opinio probabilitus, non esse licitum quod imperat, vel esse extra eius iurisdictionem, est opinio probabilitas non esse obligatum patere. Ergo Probo minorem: quia probabilitas opinionis de obligantis subditum obediens, in nullo alio capite efficaciori fundati potest, quā in eo, quod probabile sit rem imperatam illicitem esse vel extra superioris iurisdictionem. Et confirmo: ideo quando est probabilitas opinio non tenet subditum obediens, deobligatur subditus ab obediencia in sententia Thom. Sanchez, quia possit superioris in illa materia vocatur in dubium, sed similiter vocatur in dubium potestis superioris, cum probabilitas est opinio illicitem præcipite, aut eius iurisdictionem excedens. Ergo Secundum, nunquam superior fuit in possessione imperandi illicitem, aut excedens eius iurisdictionem, ut ex ipsius terminis confar. Sed etiā probabile hoc est illicitem, vel excedens eius iurisdictionem. Ergo est probabile non habere superiorum ius præcipendi. Ego est probabile non teneri subditum obediens. Tertiū, non potest superior stricte obligare subditos suo præcepto, quam Christus Dominus, & Ecclesia obligat suis præceptis, sed quoties aliquis iudicat probabilitas sub materia præcepta rem aliquam non continet, illa non obligatur: hac enim ratione non teneat quis fati peccatum, quod probabilitas ratione credit non esse mortale, vel est iam confessum, ut multis allegatis docuit Thomas Sanchez l. 1. in Decalog. cap. 10. num. 76. quia licet præceptum de confessione integrè facienda possidat, ab illo tamen excusat sequendo opinionem probabilem: quia in tali casu probabilitas existimat non possidere. Ergo licet superior ius habere præcipendi, quia tamen non habet ius certum præcipendi. quod est probabilitas illicitem, sed solum habet ius probabile, ideo subditus probabilitas deobligatur.

6 Ex iis patet solutio rationis adducta pro communi sententia. Dicimus namque superiorum habere ius præcipendi quod est licitum credi & indubitabiliter: quod vero sub opinioni tantum licitum est, etiam sub opione ius habet. Quapropter D. Augustinus in cap. quid culpatur, nunquam dixit tenet subditum Regi præcipientia obediens, quoties certum

sibi non est esse contra Dei praeceptum: sed posse obedire: tamen infra iusta contingere possit casum, in quo etiā possit obedire, non tenetur. Exemplum de spolio non obstat: quia possesso rei, & proprietas illius distinguitur: statim optimè aliquem habere ius proprietas aliquare, care tamen illius possessione: & econtra: ac proinde potest aliquis probabilitate opinari rem ad se pertinere, non tamen probabilitate opinari habere illius possessionem, aut alium à possessione decubatur: quia sunt omnino distincta. At in praesenti idem omnino est dubitare, seu probabilitate opinari rem imperatam esse illicitam, vel excedentem superioris iurisdictionem, ac opinari non habere potestatem circa illam. Eodem modo satisfacere possemus exemplo de matrimonio: aliud enim est opinari matrimonium iniquum, si alii possidere: possesso enim videatur certa, etiā proprietas sive ius opinione: & ratione possessionis certa alterius teneris reddere debitur potest, quantunque opacis matrimonium non esse, ut multis allegatis probat Thomas Sanchez lib. 2. de matrimonio, disp. 44. num. 3. & nos ibi dicemus. Secundū & clarissim reponere possemus adhuc coniugem probabilitate opinantem de valore matrimonij, non teneri redditum debitum petenti, etiā possit: quia videtur idem esse opinari de valore matrimonij, ac opinari de legitima possessione alterius, cum nullas possit possidere coniugem alienum sed proprium; ac proinde si aliqui coniugi probabile est non esse coniugem alterius, probabile est alterius non legitimè possidere, & consequenter reddere non teneri: id est in cap. inquisitione, de sententiā excommunicati, notariorum omis- sum est hinc coniugem probabilitate opinantem teneri reddere; solum enim dicimus debitum reddere posse, sed possidere non debet. Eficaciter ergo ex omnibus iis satis probabile subditum probabilitate opinantem mandatum superioris esse illicitum, vel excedens eius iurisdictionem, non est obligatum exequi, & tam absolutè defendit Ioan. Sanchez in fe- lici. disp. 3. à numer. 22. & Ledenia tractat. de los estados, vbi de religione in comun. cap. 4. conludent in parte Suarez, tom. in 3. part. disp. 4. scilicet 6. numer. 9. in fine, vbi dicunt subditum obedit Praetato, quando sequuntur rationes probabiles pro vtaque parte. At si manifeste probabilitas est non esse licitum mandatum, vel extra eius iurisdictionem, valde probabile est subditos excusari: & clarissim id docet lib. 6. de legi, cap. 8. num. 3. & 6. vbi probat licitum esse ut episcopio, hoc est, interpretatione, seu emendatione legis ex probabilitate iudicio, quocies superiori conuenienti non potest: imo etiam conuenient posset, refert idem Suarez, n. 4. plures mon- demos affecte necessarium non esse recusatum ad superioris, si dubium sit de potestate eius, non de voluntate: quia tunc non debet interpretatio fieri ex voluntate superioris, & in calo quo dubium sit, contrariatu eius praeceptum alterius legi superi- tori, conuenient non esse necessarium obedire. Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 6. n. 7. fauere videtur; quatenus dicit coniugem debet reddere debitum potest, dum non est certus per con- sensum opinantium probabilitate matrimonium non esse: à fortiori idem diceret de subdito respectu Praetato, & clarissim lib. 14. de irregular. cap. 3. num. 3. com. lxx. X. vbi dicit in dubio esse locum episcopie. Idem tenet Corduba lib. 3. qq. qu. 13. ante regul. fel. 205. syllect. verb. Papa quæst. 16. disp. 2. & conuenit Thom. Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 41. num. 37. vbi dicit, cum apparet. Doctores dicunt eis locum episcopie in dubio, intelligendi sunt oon de dubio æquilibrio, fed de for- midine, quando faciliter est probabile iudicium, licet cum for- midine opposita. Sicut ergo ex probabili iudicio vti possit subdi- tura episcopie, ac proinde non teneri obedit. Sayrus lib. 1. in claus regia, cap. 13 num. 41. dicit, quando est dubium proba- bile, an licitum sit, quod superior præcipit, non semper esse illi obediendum. Ergo iam admittit casum, in quo ex probabili iudicio de iniquitate rei præcepta excusat subditus ab obe- diencia. Eandem sententiam à fortiori defendet tenetur omni illi, qui affirmatur in casu dubio an sit licitum, vel illicitum, vel excedens superioris iurisdictionem, non teneri subditum exequi, quos disput. seq. referemus.

7 Sed inquires quid dicendum sit, quando opinio non tam ostitur ex re præcepta, quā ex potestate superioris, ut si opini- nies superioris non esse legitimū, quia non est legitimē ejus, an tunc sit certum te non teneri obedit?

Thomas Sanchez lib. 6. in Decalog. cap. 3. num. 29. etiam in hoc casu affinitate etiā obligatum obedit, & meo iudicio, procedit consequenter: cum enim tua opinio, & dubitatio impediunt possessionem superioris non possit, sed illa opinione, & dubitatione non obstante illa est reputata superior, acquis illius ius imperat (potest), ac proinde etiā opinies non esse superioris, non potest opinari tibi imperare non posse, cum hec potestas à tua opinione non dependeat, sed omnino certa, & indubitate sit, quocies non constat de nullitate.

8 Verum in huiusmodi casu mihi probabilius appetet te obligatum non esse obedit: quia tunc non est possesso certa superioris, cum de eius possessione probabilitate dubitetur.

Tua ergo opinio etiā non impedit possessionem superioris, & quod superior non tibi possit imperare: at redditum possessionem illius dubiam, & incertam, hoc est, solum probabile, & consequenter ius imperandi probabile tantum. Hoc autem iure imperandi probabilitate non potest superioriē spoliare: at ex illo non sequitur te obligatum esse obedit absoluere; sed solum obligatum esse probabilitate obedit, & consequenter posse probabilitate non obedit; & ita in huiusmodi casu defendant, etiā non satis consequenter te non esse obligatum obedit. Vsq. disp. 62. c. 6. fine, cum Gaftron. tom. 3. tract. de vita spirituali, lcc. 4. corol. 10. alphab. 6. litt. N. Salas 1. 2. tract. 8. disp. unio. scđ. 8. num. 78. Sayrus in claus regia, lib. 1. cap. 12. Lefluis lib. 2. de infit. cap. 42. dub. 9. n. 77 fine. Lorca 1. 2. tom. 1. disp. 26. 8. aduerte præterea. Ioaan. Sanchez, disp. 33. n. 32.

P V N C T Y M VII.

An Rex in bello inferendo moueri possit ex opini- one probabili, dicente sibi illud regnum pertinere.

- 1 Si habet Rex opinionem probabilem, sibi licere urbem ab alio possessam occupare, poterit bellum pro illius occu- patione mouere.
- 2 Si probabilitas sit ex parte facti, aut irris, nequit possessoria possessione ante datam sententiam deturari.
- 3 Proponitur quadam obiectio.
- 4 Apud quem est mouenda lis, & controversia definita. Examinantur varia Doctorum placita.
- 5 Non approbantur.
- 6 In hac controversia regnum esse dividendum aliqui affir- mant. Sed eorum dictum non probatur.
- 7 Refutantur controversia, definitam esse item iudicibus regni presenti, quando non est controversia inter supre- mos Principes.
- 8 Explicatur amplius doctrina.
- 9 Idem dicendum, quando est inter supremos Principes.
- 10 In supradicto casu probabile est regnum manere liberum, & posse se modo reipublica exercepta gubernare.
- 11 Applicato regno à iudicibus designatis, potest cui est applicatum, illud intrare, & bellum mouere, si impediat. Excepte nisi sententia illa haberet appellationem, vel supplicationem, ut videtur admittendum.
- 12 Quod est ius probabile, & litigiosum, neque armis des- fidendum.
- 13 Quando alicui competit regnum certum, & alius est in pos- sessione, monendum primo est, & rationes allegandas, antequam bellum inferatur.

1 **S**i atento iure est probabilitas opinio litera Regi vibem Sab alio Rege possessam occupare, nemini est potest dubium posse iure intentare possessionem, esti ab alio possidente impeditur, bello vindicatur: ita Ioaan. Sanchez disp. 44. num. 58. Et consenserit tenetur omnes illi, qui affirmant licitum esse opinionem probabilem sequi. Neque obstat alium iustè possidere, qui non iuste possidet absolute, sed solum probabilitate, ac proinde decubatur potest à possessione: quia spoliator probabilitate existimat alium nos habere ius possi- dendi.

2 Verum si probabilitas sit ex parte facti; seu iuriis, quia scilicet ex scripturis, vel testibus, vel aia colligit sibi vibem competere, si potest facilius diligenter res est solum probabile & alter est in possessione, nullo modo potest illum à possessione deturbare: ita Francic. Vict. de iure belli, reletz. de Indis, & n. 227. Vsq. 1. 2. disp. 64. cap. 3. n. 1. Salas tract. 8. disp. unio. scđ. 8. num. 1. 2. 8. Molin. tom. 1. tract. 2. disp. 103. Villalobos tom. 1. sum. tract. 1. diff. 17. n. 7. Ioaan. Sanchez pluribus relatis supra n. 58. Ratio est, quia alius iustè possidet, & ratione possi- sionis efficacius ius habet in vibem, quam alius, qui possi- sionem careret. Item in pari causa, seu dubiis, melior est conditio possidentis, & pro illo direntur sententia. Injustum ergo est à possessione deturbare.

3 Dices, Princeps ille supremus, qui ius solum probabi- lity habet in vibem ab alio possessam, debet ius illud omite- re: non enim debet esse inferioris conditione, quolibet particu- laris. Si ergo quilibet particularis cum ius habet probabile ad maioratum ab alio possessum, potest item mouere aduersus possidentem, ut causa applicetur maioratus ha- benti efficacius ius, etiam potest hic Princeps supremus ius probabile habens in vibem ab alio possessam, item mouere aduersus possidentem à possessione expellere: quod si resistat, armis vindicare.

4 Respondeo posse item mouere. At difficultas est apud quem sit mouenda lis, & controversia definita? Nam quod aliqui dicunt quilibet supremum Principem ius ha- bere pronunciandi sententiam, & sententia in sui favorem pro- nuncia